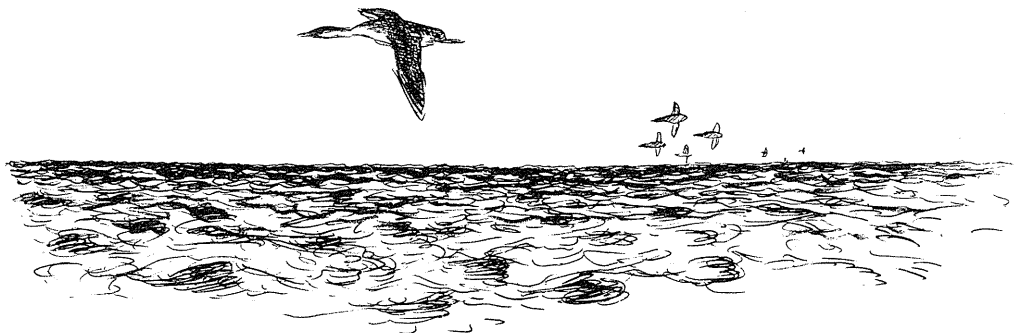

Mindre meddelelser

Vinterforekomst af dykænder, lommer og alkefugle i den sydøstlige del af Vesterhavet

Antallet af overvintrende Sortænder *Melanitta nigra* i Vesterhavet ud for Vadehavet blev anslået til 100.000 fugle årligt ved de landsdækkende optællinger 1965-1973 (Joensen 1974). Antallet af Ederfugle *Somateria mollissima* blev optalt til 50-80.000, hvoraf hovedparten lå inde i Vadehavet. Siden disse tællinger er der ikke foretaget registreringer ved midvinter i den sydøstlige del af Vesterhavet.

Interessen er stor for at få nye oplysninger fra dette område, da der er givet koncession til eftersøgning af olie og naturgas i et område beliggende ca 60 km vest-sydvest for Blåvands Huk.

Med det formål at få et overblik over sortandebestanden i et af dens vigtigste overvintringsområder foretog Vildtbiologisk Station i januar og februar 1986 to optællinger i den sydøstlige del af Vesterhavet fra Hvide Sande til landegrænsen ud til en nord-sydgående linie 14 km vest for Blåvands Huk. Disse optællinger er suppleret med data fra to flytællinger fra Vadehavet.

Metode

Den første tælling blev foretaget den 9. januar med et tomotorers fly af typen Partenavia. Der blev fløjet i parallelle linier nord-syd med en afstand af 7 km. To observatører deltog. Alle fugle inden for en afstand af 300 m på hver side af flyet blev optalt. Ved registrering af større flokke uden for dette bælte blev flokken opsøgt og optalt. Derefter vendte flyet tilbage til den oprindelige position og den fastlagte kurs fulgt. Vejret var ideelt og havet uden bølger. Området ud for Vadehavet blev dækket med undtagelse af et mindre område vest for Blåvands Huk (det militære øvelsesområde). Den anden flyvning fandt sted den 12. februar med en enmotors maskine af typen T-17. Der deltog én observatør, og alle større flokke af fugle blev opsøgt og talt. Vejret var moderat: lavtliggende skydække men rimelig sigtharbed (4-5 km) og ingen vind. Tællingen havde til

formål at dække området ud for Blåvands Huk med det militære øvelsesområde samt kortlægge placeringen af store flokke ud for Vadehavet.

Tællingerne i Vadehavet blev foretaget den 12. januar og den 6. februar. Ved begge tællinger var der moderat til gode vejrforhold med et isdække på 80-90%.

Ved flyvningen den 9. januar, hvor der blev benyttet Partenavia, var det muligt at optælle såvel lommer som alkefugle. Formodentlig på grund af denne flytypes lave støjniveau dykkede fuglene ikke. Fra antallet af fugle i de dækkede bæltter på 600 m blev tæthedsfordelingen i hele området anslået ved interpolation, og herfra er de totale antal skønnet. Kun nordgående transekter (medlys) er anvendt her, da der var tydelige forskelle på antallet af registrerede fugle mellem de syd- og nordgående transekter.

Resultater

Sortand blev set i stort antal ved begge tællinger vest for Skallingen. Ud for Listerdyb blev der den 9. januar desuden optalt en stor flok Sortænder. Denne flok blev ikke observeret den 12. februar. Det skyldes sandsynligvis, at flokken lå længere mod vest end den benyttede flyverute.

Der blev i alt registreret ca 200.000 Sortænder (Fig. 1). På Horns Rev blev der optalt 170.000 fugle. De fordelte sig i to store flokke, hvoraf den ene på ca 60.000 lå ud for Skallingen. Denne flok blev optalt ved begge flyvninger til henholdsvis 57.000 og 61.000. Den anden flok på ca 110.000 Sortænder lå umiddelbart nordvest for Blåvands Huk (inde i det militære øvelsesområde).

Ud for Listerdyb blev der optalt ca 36.000 Sortænder. Denne flok lå spredt og delvis inde på tysk side af grænsen. Flokken blev fulgt ca 15 km ned langs Sild uden at dens afslutning blev fundet.

Der blev i alt registreret 100.000 Ederfugle (Fig. 1). Fordelingen var ret forskellig fra den ene optælling til

den anden. Ingen af tællingerne dækkede både den udvalgte del af Vesterhavet og Vadehavet. Kombineres tællingerne to og to uden vurdering af flokkenes placering fås de rå totaltal til henholdsvis 90.000 og 75.000 fugle.

Den største koncentration på ca 40.000 Ederfugle lå vest for Skallingen sammen med Sortænder. Vest for Knudedyb og Rømø/Listerdyb lå der henholdsvis 3.500 og 16.000. Inde i Vadehavet, hvor det meste af vandarealet var isdækket, lå der i alt 35.000 Ederfugle fordelt med 10.000 mellem Langli og Hjerting, 23.000 ud for Ribe og 2.000 nord for Juvre.

Tætheden af lommer varierede mellem 0 og 4 fugle pr km², med et gennemsnit på 1,8 pr km² (Fig. 2). Områder med størst tæthed lå 10-30 km fra kysten på 10-20 m vand. Det blev beregnet, at der totalt lå ca 4.500 lommer i det optalte område.

Alkefugle lå også med en tæthed på 0-4 fugle pr km², med et gennemsnit på 0,7 pr km² (Fig. 2). Størst tæthed blev fundet 20-30 km fra kysten på 15-20 m vand. Det totale antal blev beregnet til ca 1.300.

Ud over de her nævnte arter lå der i den sydøstlige del af Vesterhavet kun få havfugle. Hyppigste art var Hvinand *Bucephala clangula* med 550 vest for Skallingen. Samme sted blev der registreret 50 Havlitter *Clangula hyemalis* og samme antal Fløjsænder *Melanitta fusca*.

Diskussion

Det registrerede antal på 200.000 Sortænder ligger i overkanten af det gennemsnitlige antal, der blev observeret i slutningen af 60'erne og begyndelsen af 70'erne, og svarer til det største antal (200.000, december 1972), der har været registreret fra fly i området (Joensen 1974). Forekomsten ved Horns Rev er siden blevet iagttaget fra land under gunstige forhold, hvor der ved forskellige lejligheder blev optalt henholdsvis 214.000 (Jacobsen pers. medd.) og 200.000 fugle (Jacobsen & Mouritzen 1986). Observationer fra Blåvand Fuglestation viser regelmæssige forekomster af Sortænder ved midvinter (Petersen 1974). Dette sandsynliggør, at området har været benyttet som overvintringsområde for Sortænder i årene mellem de to flytællinger.

Ved de landsdækkende andefugletællinger 1965-73 var vinterforekomsten af Ederfugl ud for Sydvestjylland stort set begrænset til Vadehavet. Kun mindre flokke er registreret vest for ørækken (Fanø, Rømø, Sild). Fordelingen fundet ved tidligere optællinger er således forskellig fra denne, hvor hovedparten af de 100.000 Ederfugle blev registreret i Vesterhavet, mod 35.000 i Vadehavet.

Store dele af Vadehavet var isdækket, men den fundne fordeling skyldes ikke kun, at isen i Vadehavet havde fordrevet fuglene ud i det isfrie Vesterhav. Regelmæssige optællinger i Vadehavet siden 1980 viser, at midvinterbestanden i gennemsnit ligger på ca 40.000 Ederfugle (Laursen og Frikke in prep.). Den store forekomst i Vesterhavet må snarere tilskrives tilfrysningen af Østersøen og dele af de indre farvande i vintre-

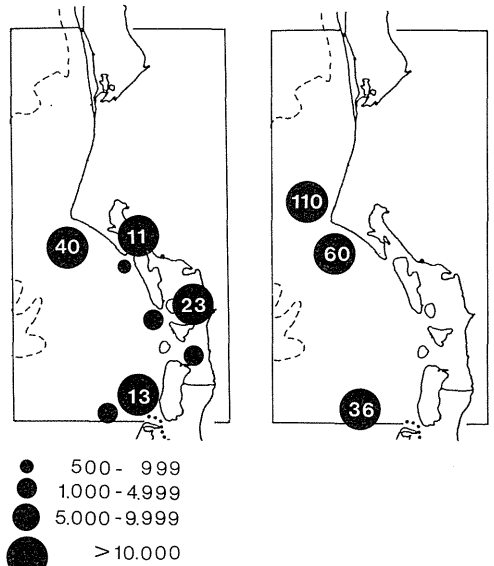

Fig. 1. Fordeling af Ederfugl (venstre) og Sortand (højre) i den sydøstlige del af Vesterhavet, jan.-feb. 1986. Distribution of Eider (left) and Common Scoter (right) off the south-west coast of Denmark, Jan.-Feb. 1986.

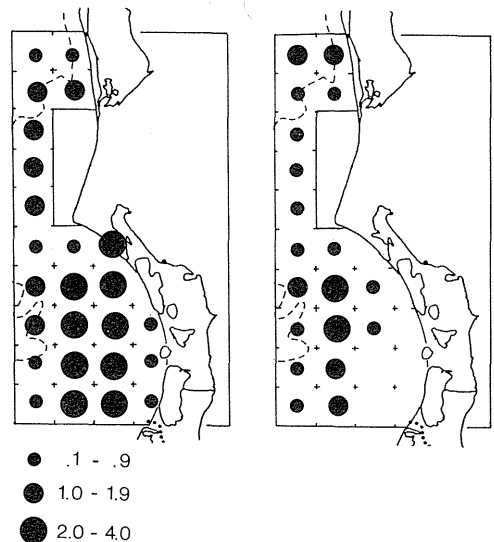

Fig. 2. Antal pr km² af lommer (venstre) og alkefugle (højre) i den sydøstlige del af Vesterhavet, jan. 1986. Number per km² of divers (left) and auks (right) off the south-west coast of Denmark, Jan. 1986.

ren 1985-86, således at Ederfugle herfra er flyttet over i Vesterhavet.

Der har tidligere ligget 50.000-80.000 Ederfugle i Vadehavet ved midvinter (Joensen 1974), men det er meget mere end tællingerne gennem de sidste år viser.

Lommer og alkefugle kunne optælles fra flytypen Partenavia, hvilket ikke er forsøgt tidligere herhjemme, men det kræver virkelig gode observationsbetingelser. Selvom optællingen foregik midt på dagen med solen højt på himlen, blev der i modlys registreret mindre end en femtedel så mange lommer og alkefugle som i medlys.

Tætheden af lommer er betydeligt højere end den tæthed, der tidligere er registreret fra skib i samme område: op til 0,1-0,2 lommer pr km² (Blake et al. 1984). Metodeforskellene gør dog en sammenligning diskutabel, så om tætheden 1985-86 var unormalt høj er noget uvist.

Den store tæthed af lommer i Vesterhavet kan muligvis skyldes, at der er kommet fugle fra de tilfrosne indre farvande. Analyser af olieindsmurte fugle tyder på, at der normalt overvintrer en del lommer i bl.a. Kattegat (Clausager 1979). Undersøgelser fra Nordsoen viser, at lommerne (især Rødstrubet Lom *Gavia stellata*) raster ud for Vadehavet fra november til marts i en afstand af op til 50 km eller mere fra kysten. Samtidig tyder undersøgelserne på, at lommemnes vinterforekomst er begrænset til få steder i Nordsoen (Blake et al. 1984). Observation fra Blåvand Fuglestation bekræfter, at der årligt raster lommer i vinterhalvåret ud for Jyllands vestkyst (Meltofte & Kjørboe 1973).

Alkefuglenes tæthed er af samme størrelsesorden som tidligere registreret fra skib ved midvinter (0,1-1,0 pr km²) (Blake et al. 1984). Samme undersøgelse viser, at det især er Lomvier *Uria aalge*, som opholder sig ved Jyllands vestkyst ved midvinter, og at de største tætheder findes i de sydlige og vestlige dele af Nordsoen.

Undersøgelsen bekræfter, at der stadig forekommer store fuglemængder i den sydøstlige del af Vesterhavet, hvoraf forekomsten af Sortand og lommer må betragtes som regelmæssig. Ederfugle kan i perioder med is også forekomme i store antal, men normalt er denne art begrænset til Vadehavet. Specielt forekomsten af Sortand er bemærkelsesværdig. Der er kun kendskab til få overvintringsområder for arten, og blandt disse er dette et af de største (Joensen 1974). En væsentlig andel af den anslåede totale midvinterbestand raster her, hvilket betyder, at området er af international be-

tydning for arten (Prater 1981). Dette kombineret med forekomsten af lommer og den til tider store forekomst af Ederfugle betyder, at området er meget værdifuldt i biologisk sammenhæng og bør forvaltes med stor forsigtighed.

Summary: Winter counts of seabirds off the southwest coast of Denmark

In the eastern part of the North Sea, off the southwest coast of Denmark, four aerial surveys were performed in January and February 1986. The number of Common Scoter was estimated at 200,000, laying in two flocks, one west of Blåvands Huk and one west of Rømø/Sylt (Fig. 1). The number of Eiders was estimated at 100,000 (Fig. 1); this is more than usual, and many individuals lay outside the Wadden Sea, probably due to an extensive ice cover here. An influx of Eiders from the likewise frozen Baltic Sea may have contributed to the number. Densities of divers were estimated at 0-4 per km² with a mean of 1.8. The highest density was found 10-20 km from the coast at a water depth of 10-20 m. The auks varied between 0 and 4 per km² with a mean of 0.7. The highest density was found 20-30 km from the coast at a depth of 15-20 m.

Litteratur

- Blake, B.F., M.L. Tasker, P.H. Jones, T.J. Dixon, R. Mitchell & D.R. Langslow 1984: Seabird distribution in the North Sea. - Nature Conservancy Council.
 Clausager, I. 1979: Olieudslippet fra Thun Tank III i januar 1979. - Dupl. rapport, Vildtbiologisk Station.
 Jacobsen, B. & K.N. Mouritzen 1986: Blåvand Fuglestation. Årsrapport over observationer og ringmærkning 1984. - Dupl. rapport, Dansk Orn. Foren.
 Joensen, A.H. 1974: Waterfowl Populations in Denmark 1965-1973. - Danish Rev. Game Biol. 9 (1).
 Meltofte, H. & T. Kjørboe 1973: Forekomst af lommer Gaviidae ved Blåvandshuk 1963-1971. - Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 67: 109-114.
 Petersen, F.D. 1974: Trækket af ænder Anatinae ved Blåvand 1963-71. - Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 68: 25-37.
 Prater, A. J. 1981: Estuary Birds of Britain and Ireland. - Poyser, Calton.
 Karsten Laursen & John Frikke
 Vildtbiologisk Station
 8410 Rønne

Ynglebestanden af Gråstrubet Lappedykker *Podiceps grisegena* i Sønderjylland

I 1981 lavede vi en optælling på alle kendte sønderjyske ynglelokaliteter for Gråstrubet Lappedykker *Podiceps grisegena*, og siden er bestanden fulgt af næsten årlige optællinger, således som det fremgår af Tab. 1.

Arten har som bekendt en østlig udbredelse i Europa, og forekomsten i Jylland - og her især på Rømø - udgør den nordvestligste forpost her.

I forhold til andre østlige arter, der også har deres nordvestgrænse i Jylland, har den Gråstrubede Lappedykker en god og livskraftig bestand i området. Og bestanden har i den sidste snes år været i tiltagen i Sønderjylland. Øjensynlig er alle egnede lokaliteter i lands-

delen fyldt op. Bestanden vurderes nu i 1986 til 65-70 par (Tab. 1).

Det er kendetegnende, at den Gråstrubede Lappedykker foretrækker relativt rene søer og vandhuller som yngleområder. Der må helst ikke være noget stort tilløb, og vandet skal være nogenlunde klart. Disse krav til yngtebiotopen begrænser antallet af par i Sønderjylland. På de ret få gode lokaliteter klumper parrene sig sammen, og så snart der opstår noget, der bare ligner en ny ynglelokalitet, er fuglene med det samme på pletten. Især gamle vandfyldte grusgrave, der får lov at gro til, virker meget tiltrækkende på fuglene. Men of-

Tab. 1. Ynglebestand (par) af Gråstrubet Lappedykker i Sønderjylland 1981-86. Vurderet ynglebestand 65-70 par. *The breeding population in pairs of Rednecked Grebe in Southern Jutland, Denmark, 1981-86. Estimated population: 65-70 pairs.*

Lokalitet	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Trillen, Høruphav	8	8-10	10-12		12	13
Fredsmaj, Sønderskoven	2	3	3-4			6
Margrethesø, Gråsten					1	1-2
Stagehøj Grusgr., Kruså						3
Sivkær, Rødekre	3	3-4	5	4	5	4-5
Rødekre Grusgrave			1	0		0
Lundsgårds Mose, Gønner	1	1	2-3	2-3	2	2-3
Sønderhede Grusgr., Vedsted	0	0	0	1	0	0
Tingvej Grusgr., Vojens		0	1	1	0	0
Vesterskov, Haderslev	1	1	1	1	0-1	0
Årø						
Årø Nord	1	1	1	2	2	2
Korsø	10	8-10	8	9	7	7
Tyrstrup Lergrav		0	0	1	1-2	1-2
Stensbæk Pl. & Sjøpmose	4-6		7	5-6	5-6	5
Lakolk-komplekset, Rømmø	10-11	11-12	11-12	12-13	14	14

test sløjfes disse desværre igen efter endt gravning og tilplantes eller opdyrkes.

Der er i Sønderjylland ingen eksempler på, at den Gråstrubede Lappedykker yngler i samme sø som den Toppede Lappedykker *P. cristatus*. Dog har vi et eksempel på, at en lokalitet med Gråstrubet Lappedykker er overtaget af Toppet Lappedykker. Det kan skyldes ren og skær aggression mellem arterne (R. K. Berndt & D. Drenckhahn, Vogelwelt Schleswig-Holsteins, Bd. 1, Kiel 1974), men også at lokaliteten ændrer sig m.h.t. eutrofiering, plantevækst, byttedyrssammensætning m.m. Derimod yngler den Lille Lappedykker *Tachybaptus ruficollis* tit på lokaliteter med Gråstrubet.

Et særligt interessant fænomen, som vi ikke har set beskrevet andre steder, er at den Gråstrubede Lappedykker, hvor den yngler i strandsøer, henter en del af føden i havet udenfor. I Sønderjylland foregår det regelmæssigt ved Trillen (Sydals) og på Årø, hvor de ferske yngleområder kun er adskilt fra havet af en strandvold. Det synes især at foregå, når ungerne er 2-3 uger gamle og ældre. Inden den tid lever de formodentlig mest af insekter og lignende, men når de bliver større, er der tilsyneladende ikke nok af fødeemner i det ferske yngleområde, så forældrene må flyve ud i havet for at hente føde. I juli ses de gamle fugle ved Trillen således ligge i fast rutefart mellem søen og havet udenfor. Ved adskillige lejligheder er det konstateret, at føden der hentes i havet især udgøres af op til ca 15 cm lange Tangspræl *Pholis gunellus*, der tages på 1,5-3,0 m vand, men andre fiskearter og rejer tages utvivlsomt også.

På denne måde kan der opstå tætheder blandt yngleparrene, der er ganske exceptionelle for arten. Således i søen ved Trillen med en vandflade på kun 2,5-3,0 ha, hvor der i 1986 yngledes 13 par (spredt over området). Til sammenligning nævner Berndt & Drenckhahn (p. 93) et eksempel fra Schleswig-Holstein, hvor 5

par yngledes succesfuldt på en lokalitet på kun 2 ha. Dette angives som en speciel høj tæthed på »normale« ynglepladser. Vi har desværre ikke eksakte areal-tal for de sønderjyske lokaliteter, så relevante sammenligninger kan ikke drages.

Fuglene ankommer til ynglepladserne i april. I juni forsvinder de fugle, der ikke har gennemført ynglen, og i august-september forsvinder også forældre og store unger. Ved oliekatastrofen i Kattegat, januar 1979, omkom mange Gråstrubede Lappedykkere, og man antog, at området udgjorde en vigtig overvintringsplads for arten (A. H. Larsen, Vågen 1979(2): 23). Den sønderjyske bestand viste imidlertid ingen nedgang det følgende år, så der er ikke noget, der umiddelbart tyder på, at denne overvintrer i Kattegat. Det er mere sandsynligt, at fuglene trækker mod sydvest og tilbringer vinterhalvåret i Kanal-egnene.

For mere detaljerede oplysninger, se K. Nielsen & J. Tofft (Panurus 16(1): 10-19, 1982; Panurus 20(3): 18-19, 1986).

Summary: The breeding population of Red-necked Grebes *Podiceps grisegena* in Southern Jutland

Although Southern Jutland is at the northwestern limit of the European population of the Red-necked Grebe, the species is common here. Population counts in 1981-86 suggest a population of altogether 65-70 breeding pairs. Virtually every suitable lake is occupied, except if inhabited by Great Crested Grebes. The Red-necked Grebes of two localities regularly make feeding excursions to the sea. One of the two lakes (2.5-3.0 ha area) had 13 breeding pairs.

Knud Nielsen
Høgelundvej 16
Vedsted, 6500 Vojens

Jesper Tofft
Willemoesgade 66 st.tv.
8200 Århus N

Yngleforhold hos Toppet Lappedykker *Podiceps cristatus* i Sønderjylland

I en årrække har vi foretaget forskellige optællinger og undersøgelser over lappedykkernes yngleforekomst i Sønderjyllands amt. Da en del af resultaterne af disse undersøgelser må have interesse udover det lokale område, vil vi her fremlægge nogle af vore resultater. Mere detaljerede fremstillinger kan findes i vores tidligere artikel (J. Tofft & K. Nielsen, Panurus 19 (3): 14-19, 1985).

Ynglebestanden 1983-85

I årene 1983-85 er alle ynglelokaliteter for Toppet Lappedykker besøgt og optalt. Bestanden ligger på ca 180 par, hvilket er det samme niveau som i 1975 (S. Asbirk & T. Dybbro, Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 72: 1-13, 1978).

Arten er i perioden 1975-85 fundet ynglende på i alt 36 lokaliteter, heraf konstant på 27. De største tætheder er fundet i næringsrige, mellemstore søer på 10-30 ha med en gennemsnitsdybde på 1-2 m og en maksimumdybde på 5 m. Den største tæthed er fundet i den 21 ha store Gråsten Slotssø, hvor der er fundet op til 12 par. Dette giver en tæthed på 5,7 par pr 10 ha vandflade.

Optællingsperiode

I Asbirk & Dybbro's optælling i 1975 var optællingsperioden 25. maj til 8. juni.

Vor undersøgelse viser imidlertid, at det bedste resultat opnås mindst en måned senere. I et normalt år er der kun få unger sidst i maj, da de fleste par stadig ruger på dette tidspunkt. Det er først fra midten af juni og frem, at flertallet af parrene fører unger, og en ikke uvæsentlig del endda først noget senere (der er set nyklækkede unger fra ca 10. maj til sidst i juli). I Asbirk & Dybbro's optællingsperiode ruger de fleste fugle stadigvæk, og de, der har (små) unger, holder sig gerne i rørkanten og kan være svære at registrere. Endvidere har fuglene som bekendt i den første tid ofte de små unger på ryggen, hvilket kan være svært at se på afstand. Endelig forvirres billedet af yngre, ikke-ynglende fugle.

Første halvdel af juli måned er derfor langt bedre til optælling af den faktiske ynglebestand, idet langt de

fleste par har overstået klækningen, ligesom de (formodede) et-årige fugle har forladt yngleområderne. Mange unger er nu ret store og let synlige. De er også mere »søstærke« og trækker med forældrene ud på den åbne vandflade, også i kraftig blæst. Vi mener derfor, at optællinger af ynglebestande på alle måder giver det bedste resultat i juli måned.

Ungeproduktion

I Tab. 1 og 2 er fremlagt resultaterne af vores opgørelse over den Toppede Lappedykkers ungeproduktion i årene 1983-85. Ungerne er optalt som ca 2 uger gamle og ældre. Fra denne tid og til de er flyvefærdige, er dødeligheden meget lille.

Tab. 1 viser ungeproduktionen pr par med unger. I gennemsnit for de 3 sæsoner fandtes 1,90 unger pr kuld. Gennemsnittet var særligt lavt i 1985 (1,72), hvor der var mange kuld med kun én unge. Det skyldtes sikkert det sene forår og den ret kølige og blæsende sommer. P.g.a. det sene tårbrud blev ynglesæsonen forsinket i ca 3 uger i forhold til 1983 og 84, der må opfattes som mere normale år.

Den hyppigste kuldstørrelse var på to unger, fulgt af kuld på en, tre og fire unger. Større kuld blev ikke konstateret.

En række mindre søer, hvor alle pars ynglesucces eller mangel på samme blev klarlagt, danner grundlaget for ungeproduktionen totalt, d.v.s. blandt alle par, såvel med som uden unger (Tab. 2). Blandt 84 par blev den endelige ungeproduktion 1,5 unger pr par. Man bemærker sig, at en femtedel af parrene (21%) ingen unger fik overhovedet.

Ikke-ynglende fugle af Toppet og Gråstrubet Lappedykker

For både Toppet og Gråstrubet Lappedykker gælder det, at man hvert forår finder par med territoriehævdelse, parringsspil og evt. redebygning på lokaliteter, der ikke er reelt egnede som ynglesteder. Det drejer sig især om brakvandslokaliteter og sure tørvegrave. Vi antager, at det drejer sig om et-årige fugle (se J. J. Vlug, Corax 10: 474-480, 1985). Kun sjældent bliver det til regulær ynglen. Ved fældetidens indtræden i ju-

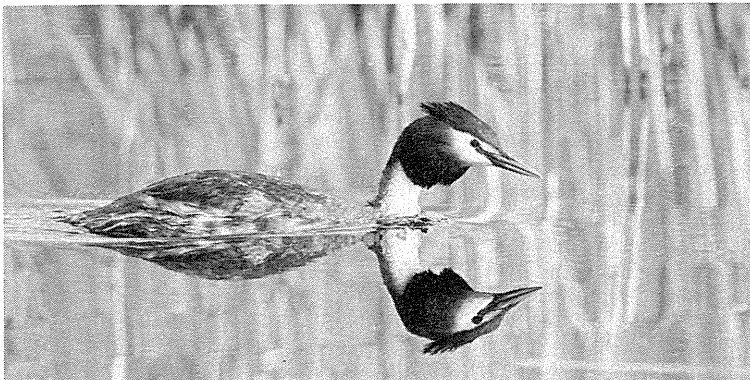

Foto: John Sandbjerg.

Tab. 1. Ungeproduktion for par med mindst én unge.
Young production per pair with at least one chick (aged two weeks or older).

	Antal kuld No. of broods Unger Chicks				Ialt Total	Gennemsnitlig kuldstørrelse Mean brood size
	1	2	3	4		
1983	5	10	7	2	24	2,25
1984	14	33	8	2	57	1,96
1985	26	33	6	1	66	1,73
Ialt Total	45	76	21	5	147	1,90
Procent	31	52	14	3		

Tab. 2. Ungeproduktion for alle par. Kun søer, hvor alle yngleforsøg er registreret, indgår.
Young production, all pairs. Lakes where the number of unsuccessful pairs is unknown/uncertain are excluded.

	Antal kuld No. of broods Unger Chicks					Ialt Total	Gennemsnitlig kuldstørrelse Mean brood size
	0	1	2	3	4		
1983	2	3	4	3	0	12	1,67
1984	7	7	14	5	2	35	1,66
1985	9	12	12	4	0	37	1,30
Ialt Total	18	22	30	12	2	84	1,50
Procent	21	26	36	14	2		

ni måned vil disse fugle sædvanligvis fortrække fra de uegnede ynglelokaliteter. Også på de reelle ynglelokaliteter optræder yngre fugle i parringsspil i april-maj, men også de vil normalt forsvinde i juni. Ungfugle af Toppet Lappedykker kan dog slutte sig sammen i fældeflokke på de frie vandflader af de store søer.

Disse forhold har forvirret mange optællere, så man ved optællinger i maj har sat ynglebestanden højere end den i virkeligheden er.

Vlug (l.c.) har diskuteret rimeligheden i at betegne fugle uden ynglesucces som ikke-ynglende, og påpeget, at de fleste »ikke-ynglendes« mangelnde ynglesucces skyldes forskellige ydre faktorer, da næsten alle et-årige fugle af både Toppet og Gråstrubet Lappedykker er fysiologisk kønsmodne.

I vores opgørelse har vi anvendt det samme princip, som bruges ved optælling af storkepar: kun par, der er territoriefaste og -hævdende hele sommeren, regnes som ynglepar, uanset om de har succes eller ej. Til denne »reelle« ynglebestand skal altså lægges et antal yngre (et-årige) fugle, der er territoriehævdende på såvel egnede som uegnede lokaliteter i april-maj, men som normalt forlader disse steder ved fældetidens indtrædelse i juni. Dette kan så have forskellige årsager: lokaliteten er uegnet til yngel (sure tørvegrave og brakvand), den er fyldt op med ældre fugle, eller måske er fuglene ikke »psykisk« modne til at yngle.

Et eksempel: I den 230 ha store brakvandslokalitet Bankel Sø yngler normalt kun 1-3 par Toppede Lappedykker,

mens der i juli-august ofte ligger 50-80 ikke-ynglende og fældende fugle. Det er ikke urimeligt at antage, at en del af disse overskydende ungfugle stammer fra den nærliggende Haderslev Dam (285 ha, 55-60 ynglepar). Mindre antal af sådanne fældende fugle ses ved andre sønderjyske brakvandslokaliteter, mens der ikke kendes fældepladser for ikke-ynglende Gråstrubede Lappedykkere.

Summary: Population and reproduction of the Great Crested Grebe *Podiceps cristatus* in Southern Jutland

The breeding population of the Great Crested Grebe in Southern Jutland was surveyed during 1983-85; the result, about 180 pairs, is similar to the result of a survey in 1975. Included are only pairs maintaining territories throughout the summer. In addition, a number of pairs establish territories early in the season on more or less suitable sites, but leave these to moult elsewhere in June. The justification in terming these birds 'non-breeders' is discussed.

The breeding performance is summarised in Tabs 1 and 2.

Knud Nielsen
 Høgelundvej 16
 Vedsted, 6500 Vojens

Jesper Tofft
 Willemoesgade 66 st.tv.
 8200 Århus N